

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDA 2022-YILGI "STANDARTLASHTIRISH TO'G'RISIDA"GI QONUNI HAQIDA

Musayeva Zarnigor Dilmurod qizi

ISLOM KARIMOV nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti 2-kurs magistranti

Annotatsiya: *O'zbekiston Respublikasida 2022-yilgi "Standartlashtirish to'g'risida"gi qonuni kengroq yoritilgan.*

Kalit so'zlar: *Milliy standart, standart, standartlashtirish, standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mita, xalqaro (mintaqaviy) standart, o'zaro kelishuv.*

Qonunning maqsadi

Ushbu Qonunning maqsadi standartlashtirish sohasidagi munosabatlarni tartibga solishdan iborat.

Ushbu Qonunning qo'llanilish sohasi

Ushbu Qonunning amal qilishi standartlarni va standartlashtirishga doir tegishli hujjatlarni ishlab chiqish, qabul qilish hamda qo'llash, shuningdek standartlashtirish sohasidagi davlat nazoratini amalga oshirish chog'ida yuzaga keladigan munosabatlarga nisbatan tatbiq etiladi.

Harbiy sohada, davlat sirlarini va boshqa axborotni himoya qilish sohasida, atom energiyasidan foydalanish, yadroviy hamda radiatsiyaviy xavfsizlikni ta'minlash sohasida, moliya va ta'lim sohasida standartlashtirishning o'ziga xos xususiyatlari O'zbekiston Respublikasining alohida qonunchilik hujjatlari bilan belgilanadi.

Standartlashtirish to'g'risidagi qonunchilik

Standartlashtirish to'g'risidagi qonunchilik ushbu Qonun va boshqa qonunchilik hujjatlaridan iboratdir.

Agar O'zbekiston Respublikasining xalqaro shartnomasida O'zbekiston Respublikasining standartlashtirish to'g'risidagi qonunchiligida nazarda tutilganidan boshqacha qoidalar belgilangan bo'lsa, xalqaro shartnoma qoidalari qo'llaniladi.

O'zbekiston Respublikasining milliy standartlashtirish tizimi

O'zbekiston Respublikasining milliy standartlashtirish tizimini quyidagilar tashkil etadi:

O'zbekiston Respublikasi Investitsiyalar va tashqi savdo vazirligi huzuridagi O'zbekiston texnik jihatdan tartibga solish agentligi (bundan buyon matnda O'zbekiston texnik jihatdan tartibga solish agentligi deb yuritiladi);

Standartlashtirishning asosiy prinsiplari

Standartlashtirishning asosiy prinsiplari quyidagilardan iborat:

qonuniylik;

milliy standartlarni ishlab chiqishda manfaatdor taraflarning o'zaro kelishuvi;

xolislik;

standartlardagi takrorlanishlarning va ziddiyatlarning oldini olishga qaratilgan hamjihatlik;

mahsulot kelib chiqqan mamlakatdan va (yoki) joydan, shuningdek ishlab chiqaruvchining mulk shaklidan qat'i nazar, mahsulotga nisbatan kamsituvchi munosabatga yo'l qo'ymaslik;

ochiqlik va shaffoflik.

Standartlashtirishning asosiy vazifalari

Standartlashtirishning asosiy vazifalari quyidagilardan iborat:

fuqarolarning hayotini, sog'lig'ini va mol-mulkini muhofaza qilish;

atrof-muhitni muhofaza qilish;

mahsulotning sifati masalalarida iste'molchilarning huquqlarini va qonun bilan muhofaza qilinadigan manfaatlarini himoya qilish;

mahsulotning o'zaro almashuvchanligini va moslashuvchanligini ta'minlash;

aholining va iqtisodiyot tarmoqlarining ehtiyojlarini qanoatlantirish uchun mahsulotning sifatini hamda raqobatbardoshligini ilm-fan va texnologiyalarning rivojlanish darajasiga qarab oshirish;

barcha turdagi resurslarni tejashga ko'maklashish, ishlab chiqarishning texnik-iqtisodiy ko'rsatkichlarini yaxshilash;

ijtimoiy-iqtisodiy va ilmiy-texnik dasturlarni hamda loyihalarni ro'yobga chiqarish chog'ida amaliy jihatdan ko'maklashish;

O'zbekiston Respublikasining iqtisodiyotini rivojlantirishga va ilmiy-texnik taraqqiyotiga ko'maklashish;

ishlab chiqariladigan mahsulotning nomenklaturasi va sifati to'g'risidagi axborotning ochiqligini hamda ishonchliligini ta'minlash;

mamlakatimizda ishlab chiqarilgan mahsulotning xorijiy bozorlarga olib chiqilishiga ko'maklashish;

o'lchash birligini ta'minlash.

Standartlashtirish sohasidagi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari

Standartlashtirish sohasidagi davlat siyosatining asosiy yo'nalishlari quyidagilardan iborat:

standartlashtirish tizimining huquqiy va tashkiliy asoslarini takomillashtirish;

davlat dasturlarini va boshqa dasturlarni ishlab chiqish hamda amalga oshirish;

standartlashtirish tizimi infratuzilmasini takomillashtirish;
ilg'or innovatsion va zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini joriy etish;

kadrlarni tayyorlash, qayta tayyorlash va ularning malakasini oshirish tizimini takomillashtirish;

xalqaro hamkorlikni rivojlantirish va milliy standartlashtirish tizimini xalqaro tizim bilan uyg'unlashtirish.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining standartlashtirish sohasidagi vakolatlari

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi:

standartlashtirish sohasida yagona davlat siyosati amalga oshirilishini ta'minlaydi;

davlat va xo'jalik boshqaruvi organlarining, mahalliy davlat hokimiyati organlarining standartlashtirish sohasidagi faoliyatini muvofiqlashtiradi;

milliy standartlashtirish tizimini rivojlantirishning ustuvor yo'nalishlarini belgilaydi, davlat dasturlarining ishlab chiqilishini va amalga oshirilishini tashkil etadi;

talablariga rioya etilishi majburiy bo'lgan standartlarni belgilaydi;

standartlashtirish sohasidagi ilmiy-texnikaviy faoliyatni tashkil etadi;

standartlashtirish sohasidagi xo'jalik faoliyati subyektlarini iqtisodiy jihatdan qo'llab-quvvatlashni va rag'batlantirishni amalga oshiradi.

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi qonunchilikka muvofiq boshqa vakolatlarni ham amalga oshirishi mumkin.

O'zbekiston texnik jihatdan tartibga solish agentligining standartlashtirish sohasidagi vakolatlari

O'zbekiston texnik jihatdan tartibga solish agentligi:

standartlashtirish sohasidagi davlat siyosatini amalga oshiradi;

standartlashtirish rejasining bajarilishi monitoringini amalga oshiradi;

standartlar talablariga, shuningdek standartlashtirish to'g'risidagi qonunchilik talablariga rioya etilishi ustidan davlat nazoratini amalga oshiradi;

zamonaviy boshqaruv uslublariga asoslangan yagona integratsiyalashgan standartlashtirish tizimining yaratilishini amalga oshiradi;

Standartlashtirish bo'yicha milliy organ huzurida Apellatsiya komissiyasini tuzadi va uning faoliyatini tashkil etadi;

standartlashtirish sohasida xalqaro hamkorlikni amalga oshiradi.

O'zbekiston texnik jihatdan tartibga solish agentligi qonunchilikka muvofiq boshqa vakolatlarni ham amalga oshirishi mumkin.

Standartlashtirish bo'yicha milliy organning vakolatlari

Standartlashtirish bo'yicha milliy organ:

standartlashtirish sohasidagi davlat dasturlarini va boshqa dasturlarni, konsepsiyalarni, shuningdek strategiyalarni ishlab chiqadi hamda amalga oshiradi;

standartlashtirish tizimini raqamlashtirishni zamonaviy axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini va innovatsion texnologiyalarni joriy etish yo'li bilan amalga oshiradi;

standartlashtirish rejasini amalga oshiradi;

standartlashtirish bo'yicha tarmoq texnik qo'mitalarini tashkil etish, ularning faoliyatini to'xtatib turish va tugatish haqida manfaatdor taraflarning murojaatlariga binoan, shuningdek o'z tashabbusiga ko'ra qarorlar qabul qiladi, ushbu qo'mitalar to'g'risidagi nizomni tasdiqlaydi, ularning faoliyatini muvofiqlashtiradi va xalqaro amaliyot asosida ularni rivojlantirishga ko'maklashadi;

standartlashtirish bo'yicha xalqaro va mintaqaviy tashkilotlarda O'zbekiston Respublikasining milliy manfaatlarini ifodalaydi;

xorijiy mamlakatlarning standartlashtirish bo'yicha milliy organlari bilan bitimlar tuzadi va ular bilan hamkorlikni amalga oshiradi;

milliy standartlarni tasdiqlaydi va ro'yxatdan o'tkazadi, ularni bekor qilish haqida, shuningdek ularga o'zgartish va qo'shimchalar kiritish to'g'risida qarorlar qabul qiladi;

xalqaro (mintaqaviy) standartlarni, xorijiy mamlakatlarning standartlarini, shuningdek ularga kiritilgan o'zgartishlarni O'zbekiston Respublikasi hududida amalga kiritish va ularning amal qilishini bekor qilish to'g'risida qarorlar qabul qiladi;

manfaatdor taraflarning yangi standartlarni ishlab chiqishga, amaldagi standartlarni qayta ko'rib chiqishga doir ishlarini muvofiqlashtiradi;

milliy standartlarni xalqaro (mintaqaviy) standartlarni va xorijiy mamlakatlarning standartlarini hisobga olgan holda uyg'unlashtirish yuzasidan manfaatdor taraflarga tavsiyalar beradi;

standartlashtirish bo'yicha tegishli texnik qo'mitalar mavjud bo'lmagan taqdirda standartlarni ishlab chiqadi;

Standartlarning yagona axborot bazasini shakllantiradi va yuritadi;

texnik jihatdan tartibga solish, standartlashtirish, sertifikatlashtirish hamda metrologiya sohasida kadrlarni qayta tayyorlashni va ularning malakasini oshirishni amalga oshiradi, shuningdek ularning malakasini oshirish tizimini tashkil etadi.

Standartlashtirish bo'yicha milliy organ qonunchilikka muvofiq boshqa vakolatlarni ham amalga oshirishi mumkin.

Davlat va xo'jalik boshqaruvi organlarining standartlashtirish sohasidagi vakolatlari

Davlat va xo'jalik boshqaruvi organlari o'z vakolatlari doirasida:

yangi standartlarni ishlab chiqishga, amaldagi standartlarga o'zgartishlar kiritishga, ularni qayta ko'rib chiqishga va bekor qilishga doir takliflarni tayyorlaydi hamda ularni standartlashtirish rejasiga kiritish uchun Standartlashtirish bo'yicha milliy organga taqdim etadi;

standartlashtirish rejasida nazarda tutilgan vazifalarni bajaradi;

standartlar loyihalarini ishlab chiqish tashabbusi bilan chiqadi va ularni ishlab chiqishda ishtirok etadi;

standartlashtirish bo'yicha xalqaro va mintaqaviy tashkilotlar faoliyatida Standartlashtirish bo'yicha milliy organ bilan birgalikda ishtirok etadi;

standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitalarni tashkil etish, shuningdek rivojlantirish bo'yicha takliflar tayyorlaydi va ularni Standartlashtirish bo'yicha milliy organga kiritadi.

Davlat va xo'jalik boshqaruvi organlari qonunchilikka muvofiq boshqa vakolatlarni ham amalga oshirishi mumkin.

Standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mita

Standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mita standartlarning qabul qilinishidan hamda qo'llanilishidan manfaatdor bo'lgan davlat va xo'jalik boshqaruvi organlarining hamda boshqa tashkilotlarning ixtiyoriy ishtiroki asosida, Standartlashtirish bo'yicha milliy organning qaroriga muvofiq tashkil etiladi.

Standartlashtirish sohasidagi tegishli tarmoqning manfaatdor subyektlari standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitani tashkil etish to'g'risidagi tashabbus bilan chiqishi mumkin.

Standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mita tarkibiga manfaatdor taraflarning vakillari kiritiladi.

Standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mita huzurida uning faoliyatini ta'minlash uchun kotibiyat tashkil etiladi.

Tashkil etilayotgan standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mita to'g'risidagi axborot barcha manfaatdor taraflar uchun ochiqdir.

Standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mita:

milliy standartlar loyihalarini ishlab chiqadi;

faoliyat sohasiga muvofiq milliy standartlar loyihalarining muhokamasini tashkil etadi;

yangi milliy standartlarni ishlab chiqishga, amaldagi milliy standartlarni qayta ko'rib chiqishga doir standartlashtirish rejasiga kiritish uchun takliflar tayyorlaydi;

standartlashtirish rejasiga kiritilgan standartlarni ishlab chiqishni amalga oshiradi;

o'z vakolatlariga kiradigan masalalar bo'yicha davlat va xo'jalik boshqaruvi organlariga murojaatlar yuboradi;

faoliyat sohasiga muvofiq standartlarning axborot bazasini shakllantiradi va yuritadi;

standartlashtirish sohasidagi ilmiy tadqiqotlarda ishtirok etadi;

standartlashtirish bo'yicha xalqaro, mintaqaviy tashkilotlarning standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitalari ishida Standartlashtirish bo'yicha milliy organ bilan birgalikda ishtirok etadi hamda mazkur qo'mitalarning majlislarida O'zbekiston Respublikasining milliy manfaatlarini himoya qiladi.

Standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitaning faoliyati bilan bog'liq xarajatlar uni tashkil etish to'g'risidagi tashabbus bilan chiqqan subyektlarning, shuningdek standartlarning qabul qilinishidan va qo'llanilishidan manfaatdor bo'lgan boshqa tashkilotlarning mablag'lari hisobidan amalga oshiriladi.

Standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitaning faoliyati uning majlisi bayonnomasi asosida Standartlashtirish bo'yicha milliy organning qarori bilan to'xtatib turiladi.

Standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitaning faoliyati quyidagi hollardan birida Standartlashtirish bo'yicha milliy organning qarori bilan tugatiladi:

standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitaning tashkil etilishi maqsadlariga erishilganda va uning keyingi faoliyatiga ehtiyoj mavjud bo'lmaganda;

standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mita tomonidan o'n ikki oy davomida faoliyat olib borilmaganda;

standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitaning faoliyati samaradorligini baholashning salbiy natijalari tasdiqlanganda;

standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitaning tegishli qarori qabul qilinganda.

Davlat inspektorlari, ularning huquqlari va majburiyatlari

Standartlar talablariga, shuningdek standartlashtirish to'g'risidagi qonunchilik talablariga rioya etilishi ustidan davlat nazorati davlat boshqaruvi organlarining vakillari bo'lgan davlat inspektorlari tomonidan amalga oshiriladi.

Davlat inspektori quyidagi huquqlarga ega:

xo'jalik faoliyati subyekting xizmat va ishlab chiqarish binolariga belgilangan tartibda kirish;

davlat nazoratini o'tkazish uchun zarur bo'lgan hujjatlarni va ma'lumotlarni xo'jalik faoliyati subyektidan olish;

davlat nazoratini o'tkazishda xo'jalik faoliyati subyekting texnika vositalaridan foydalanish va mutaxassislarini jalb etish;

mahsulot namunalarini va nusxalarini ularning standartlarning majburiy talablariga muvofiqligini nazorat qilish uchun olishni standartlashtirishga doir normativ hujjatlarga muvofiq amalga oshirish, bunda sarflangan namunalarning qiymati hamda sinashni (tahlillarni, o'lchashni) o'tkazish xarajatlari tekshirilayotgan xo'jalik faoliyati subyektlarining ishlab chiqarish chiqimlari jumlasiga kiritiladi;

mahsulotni ishlab chiqarish, ishlab chiqarishga tayyorlash, realizatsiya qilish (yetkazib berish, sotish), undan foydalanish (uni ishlatish), uni saqlash, transportda tashish va utilizatsiya qilish bosqichlarida standartlar majburiy talablarining aniqlangan buzilishlarini bartaraf etish to'g'risida ko'rsatmalar berish;

xo'jalik faoliyati subyekti tekshirishdan bo'yin tovlagan taqdirda, mahsulotni realizatsiya qilishni taqiqlash.

Texnik jihatdan tartibga solish, standartlashtirish, muvofqlikni baholash hamda metrologiya sohasidagi qonunchilik talablariga rioya etilishini ta'minlash bo'yicha O'zbekiston Respublikasi Bosh davlat inspektori va uning o'rinbosarlari ushbu moddaning ikkinchi qismida ko'rsatilgan huquqlardan tashqari quyidagi mutlaq huquqlarga ega:

standartlarning majburiy talablarini buzganlikda aybdor bo'lgan xo'jalik faoliyati subyektlarining mansabdor shaxslariga va yakka tartibdagi tadbirkorlarga nisbatan ma'muriy jazo choralarini qo'llash;

standartlarning majburiy talablarini buzganlikda aybdor bo'lgan yuridik shaxslarga jarima solish to'g'risida qaror qabul qilish va mazkur yuridik shaxslar tomonidan jarima bir oy muddatda ixtiyoriy ravishda to'lanmagan taqdirda, jarimani undirish haqida sudga murojaat qilish;

tekshirilgan mahsulot standartlarning majburiy talablariga muvofiq bo'lmagan hollarda, uni ishlab chiqarishni taqiqlash yoki uni realizatsiya qilishni (yetkazib berishni, sotishni), undan foydalanishni (uni ishlatishni) to'xtatib turish to'g'risida ko'rsatmalar berish;

standartlar talablariga muvofiq bo'lmagan va davlat ro'yxatidan o'tkazilmagan import mahsulotni sotishni taqiqlash.

Tekshirilgan mahsulot standartlarning majburiy talablariga muvofiq bo'lmagan hollarda, davlat inspektorlarining mahsulotni ishlab chiqarishni taqiqlash yoki uni realizatsiya qilishni (yetkazib berishni, sotishni), undan foydalanishni (uni ishlatishni) to'xtatib turish haqidagi ko'rsatmalarini bajarmaganlik uchun xo'jalik faoliyati subyektlarining mansabdor shaxslari va yakka tartibdagi tadbirkorlar ma'muriy javobgarlikka tortiladi.

Davlat inspektorlari qonunchilik bilan o'z zimmasiga yuklatilgan majburiyatlarni bajarmaganlik yoki lozim darajada bajarmaganlik, davlat yoki tijorat sirini oshkor etganlik uchun belgilangan tartibda javobgar bo'ladi.

Standartlashtirishga doir ishlarni rejalashtirish

Standartlashtirishga doir ishlar standartlashtirish rejasiga asosan amalga oshiriladi.

Standartlashtirish rejasi standartlashtirish sohasining maqsadlari va uni rivojlantirish yo'nalishlari hisobga olingan holda, qisqa (bir yilgacha), o'rta (bir yildan besh yilgacha) va uzoq (besh yildan o'n yilgacha) muddatli istiqbol uchun qabul qilinishi mumkin.

Standartlashtirish ishlarini rejalashtirish O'zbekiston Respublikasini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning asosiy yo'nalishlariga muvofiq bo'lishi, ilmiy tadqiqotlar natijalarini va zamonaviy texnologiyalarni inobatga olishi kerak.

Standartlashtirish rejasining amal qilish davrida unga manfaatdor taraflarning takliflariga ko'ra o'zgartirish va qo'shimchalar kiritilishiga yo'l qo'yiladi.

Standartlashtirish rejasi quyidagilar asosida shakllantiriladi:

standartlashtirish bo'yicha manfaatdor taraflarning, texnik qo'mitalarning takliflari va xalqaro tajriba;

standartlashtirish bo'yicha texnik qo'mitalarning ish rejalari;

standartlashtirish sohasidagi monitoring natijalari;

O'zbekiston Respublikasini ijtimoiy-iqtisodiy rivojlantirishning holatini tahlil qilish.

Standartlashtirish rejasi quyidagilarni o'z ichiga oladi:

standartlarning xalqaro tasniflagichi kodini;

xalqaro (mintaqaviy) yoki milliy standart loyihasining nomini;

standartlarni ishlab chiqish (qayta ko'rib chiqish) asosini;

standartlashtirishga doir ishlarni amalga oshirish muddatlarini;

moliyalashtirish manbaini;

taklif-buyurtmani taqdim etgan buyurtmachi tashkilotni;

iqtisodiy faoliyat turlari bo'yicha mahsulot tasnifining kodini.

16-modda. Standartlarning yagona axborot bazasi

Standartlarning yagona axborot bazasi Standartlashtirish bo'yicha milliy organ tomonidan shakllantiriladi va yuritiladi.

Standartlarning yagona axborot bazasi milliy standartlarni, xalqaro (mintaqaviy) standartlarni, xorijiy mamlakatlarning standartlarini o'z ichiga oladi.

Standartlarning toifalari

Standartlarning toifalari jumlasiga quyidagilar kiradi:

milliy standartlar;
xalqaro (mintaqaviy) standartlar;
xorijiy mamlakatlarning standartlari.

Xalqaro (mintaqaviy) standartlar va xorijiy mamlakatlarning standartlari

O'zbekiston Respublikasida xalqaro (mintaqaviy) standartlar va xorijiy mamlakatlarning standartlari qo'llanilishi mumkin.

O'zbekiston Respublikasi hududida xalqaro (mintaqaviy) standartlar va xorijiy mamlakatlarning standartlari Standartlashtirish bo'yicha milliy organning ularni amalga kiritish to'g'risidagi qarori asosida milliy standartlar bilan teng ravishda qo'llaniladi.

